

Császár Géza

levele

Tisztelt Uram!

Megtisztelő felkérése, hogy fejezzem ki véleményem a Michael Cremo és Richard L. Thomson *Forbidden archeology* című könyvében foglalt és a magyar médiákban is népszerűsített elméletről. Sajnos, a levél életem talán legterheltebb időszakában ért, ezért nem tudok kérésének szívem szerinti mélységig eleget tenni, vagyis a dokumentumok szintjéig leásni, és kellőképpen hivatkozni rájuk, mindössze Budapest és Bécs között a vonaton átgondoltakat tudom kissé fésületlen módon papírra vetni az alábbiak szerint.

Geológus vagyok, aki a geológián belül főként a rétegtannal és szedimentológiával foglalkozom. Ennek megfelelően a Föld első sorban üledékes rétegeinek párhuzamosításával, továbbá a Föld történetével foglalkozom. Egyre több ugyan a különböző fizikai paraméterek mérésén alapuló módszer (radioaktív

elemek bomlása során előálló elemek, stabil izotópok, paleomágneses jellegek, stb. mérése), de a rétegtan, és így a földtörténet számára is bázisul, a világ minden részén, ma is az élet fejlődésében tapasztalható változás szolgál. Ezt azért kellett előrebozsátanom, mert szemléletemet, nyilvánvalóan, egyértelműen meghatározza a munkám során szerzett sokéves, meggyőző erejű tapasztalat.

Mindezek ellenére azt kell mondanom, hogy soha nem értettem egyet azzal, hogy a tudomány képviselői megengedhetik maguknak azt az eljárást, hogy elhallgassanak ma még értelmezhetetlen jelenségeket, adatokat. E tekintetben tehát egyet kell értenem a kötet szerzőivel: nyilvánosságra kell hozni minden adatot, de kritikus esetekben a forrásra vonatkozó valamennyi információval együtt.

Nem állítom, hogy nem szokatlan, de nem lévén antropológus vagy főemlős kutató, számomra nem jelent sokkhatást az *Australopithecus* majomszerű lábnyoma mellett talált, a mai emberéhez hasonló lábnyom. Feltételezve tehát, hogy ez valós adat, mindennek ellenére nem kérdőjelezi meg számomra az evolúciós elmélet hitelességét ez a fenti megfigyelés. Ma is együtt élünk különböző fejlettségi szintű majmokkal. Nem lévén a kérdés szakembere, nem kívánok vitába bocsátkozni az emberi faj további felosztását érintő kérdésekben.

A földtörténetben számos példa van arra, hogy egy fajból egy másik faj fokozatosan, máskor ugrásszerűen (mutációval) fejlődik új fajjává, és a két (vagy több) faj millió éveken keresztül együtt létezik.

Az emberi faj rejtélyes eredete című kötet bevezetőjének részlete tulajdonképpen megreked a fenti kérdéskörnél. A mellékelt nyomaton felsorakoztatott „bizonyítékok”, valamint a médiákban sokkal nagyobb jelentőségűnek deklarált száz millió évvel mérhető adatok azonban már joggal ébresztenek bennem kétségeket a megfigyelések kellő alaposágát illetően. Saját terepi tapasztalatomból (is) tudom, hogy a megmagyarázhatatlannak vélt jelenségek tömege egy ismételt, körültekintőbb dokumentáció után rendszerint értelmezhetővé vá-

lik. Egy réteg zavart vagy zavartalan voltának megállapítása például komoly szakértelmet igényel. Nem hallgathatom el jeles múlt századi elődünk, Szabó József professzor ezzel kapcsolatos megállapítását, amely szerint az elméletek változhatnak, de „a jól megfigyelt tények tartós beccsel bírnak”.

Mindenkiben joggal merül fel a gyanú a megfigyelés alaposságára vonatkozóan mindakkor, amikor valaki az idősebb harmadidőszaki vagy annál is idősebb rétegekben vél találni nem csupán emberi maradványt, hanem magasabb fejlettségi szintű szervezetet (hominidát).

Ha jól értem, szerencsére a szerzők nem kívánják vitatni az evolúciót a maga egészében. Ez ugyanakkor azt jelenti, hogy az emberi fajt kiszakítják abból a természetes közegeből, amelynek a biológiai szerveződés során maga is terméke. Azt jelenti-e ez, hogy az ember a „kezdetek óta” azonos fejlettségi szinten van? Mit mond a szerzőknek az a körülmény, hogy datálni lehet a fejlettség szintjét annak megfelelően, hogy az ember milyen eszközöket használt (primitív kőszközöktől a fejlettebb kőszközökön, a bronz- és vaseszközökön át egészen a számítógép-technikáig). Ha viszont elismerik, hogy az ember fejlődik, látva az utóbbi néhány évszázad eredményeit (ami már az ember morfológiai bélyegein is megmutatkozik), miért nem változott az ember a paleozoikum (lásd karbon lelet), vagy a mezozoikum (lásd felső-kréta lelet) során, miközben az élet különböző egyéb megnyilvánulási formái szédítő ívet rajzolnak ki, senki által meg nem kérdőjelezett módon? Tudtommal ugyancsak nem képezi vita tárgyát az a körülmény sem, hogy a több milliárd éves prekambrium nagyobbik, idősebb szakaszából nem ismert a legprimitívebb szervezet sem. A későbbiekben is hosszú ideig csak azok a legegyszerűbb növényi (?) szervezetek léteztek, amelyek tevékenységének köszönhető a széndioxidos (metán) légkör oxigénessé alakítása. Nem szabad tehát csodálkozni azon, hogy komoly ellenérzés van a szerzők kiterjesztett modelljével szemben akkor, amikor ilyen feloldhatatlan ellentmondásokkal vagyunk kénytelenek szembenézni. Hogyan létezhetett az ember az oxigénmentes (legyünk jóhiszeműek: oxigénszegény) környezetben? Mivel táplálkozott, amikor mai eledeléből még az égvilágon semmi sem létezett? Ha viszont a primitív algaszerű anyag volt a tápláléka, hogyan magyarázható, hogy a maival egyező alakkal rendelkezett (lásd a cipőtalpszerű lenyomat, ami szerintem egyike a *lusus naturae*-nek)? Sorolhatnám a szerzők alaposságára, átgondolt körültekintésére vonatkozó kétségeimet, de úgy vélem, ennyi is elég (különben is, rövidesen Bécsbe érek).

Summázásul csupán annyit szeretnék hozzátenni: egyetértek a leletek eltitkolása miatt érzett felháborodásukkal, annál is inkább, mert vallom, azok nyilvánosságra hozatala, nyíltszíni megvitatása számos kérdés tisztázását hozta volna magával, lényegesen megkurtítva a szerzők érvrendszerét. Nem állítom azonban, hogy az embernek a harmadidőszak második felében történt kialakulásával kapcsolatos kérdések is egyúttal egyértelműen tisztázhatók lennének.

Tudni kell, hogy a jól ismert esetek sokasága mellett számos, nagyobb gyakorisággal szereplő ősmaradvány esetében sem ismert a pontos genetikai kapcsolat. Ebből azonban nem vonható le az a következtetés, hogy ezek létrejötte alapvetően különbözik azokétól, amelyeknél a származás tisztázottnak tekinthető.

Budapest és Bécs között a vonaton, 1998. február 23.

Császár Géza
a Magyar Rétegtani Bizottság elnöke

Válasz

Császár Gézának

Megtiszteltetés számomra, hogy Dr. Császár Géza, a Magyar Rétegtani Bizottság elnöke időt szakított rá, hogy elolvassa és röviden kommentálja szerzőtársammal, Richard Thompsonnal közösen írt könyvünk, *Az emberi faj rejtélyes eredete* magyar kiadását. Mivel megjegyzései általános természetűek, én is csak az általánosságok szintjén tudok válaszolni.

Először is örülök Dr. Császár megállapításának, mely szerint az ellentmondásos adatokat nem szabad elhallgatni, hanem elérhetővé kell tenni őket a nyilvánosság számára. *Az emberi faj rejtélyes eredete* című könyvemben megpróbáltam egy kötetbe összegyűjteni az emberiség eredetére és ősiségére vonatkozó összes, tudományos úton közzétett leletet, hogy azokat az érdekelt felek megvitathassák. Az elmúlt százötven év során a tudósok számos olyan leletet fedeztek fel, amelyek arról tanúskodnak, hogy anatómiailag modern emberek évmilliók óta léteznek ezen a bolygón.

Ezen adatok többsége kevésbé ismert, még a hivatásos archeológusok körében is. Az elmúlt két év alatt több európai egyetemen beszéltem régészekkel és régészhallgatókkal, akik – különösen a diákok – nagyon elképedtek, hogy milyen nagy azoknak az adatoknak a száma, amelyekről a tankönyveik említést sem tesznek, még negatív értelemben sem. Mindig elmondom, hogy legalábbis tudniuk kellene az összes leletről, az egész adatanyagról, amely a szakterületüket érinti. Természetesen az már rajtuk áll, hogyan ítélik meg az adott leletet, annak értékét, de alapvető, hogy legalább tudjanak az összes létező adatról. Ebben az értelemben *Az emberi faj rejtélyes eredete* jelentős mértékben hozzájárult az archeológia szakterületéhez, ahogy azt a régészet történetével foglalkozó szakemberek is elismerték.

Példaként említtem Dr. Tim Murray-t, az ausztrál Latrobe Egyetem régészeti tanszékének vezetőjét, aki a *British Journal for the History of Science*-ben (1995., vol. 28, p. 379.) a következőket írta: „Kétségtelen, hogy többen haszonnal fogják olvasni ezt a könyvet. A régészettörténész számára feltétlenül hasznos összefoglaló kézikönyve a tudományos ismeretanyag történeti és szociológiai vonatkozású esettanulmányainak, ami felhasználható arra, hogy a régészettel kapcsolatban megvitassuk, hogy mit is értünk egy tudományos diszciplína ismeretelméleti meghatározásán.”

Dr. Tim Murray itt a *Tiltott régészetre* utal, az eredeti 900 oldalas kötetre, aminek *Az emberi faj rejtélyes eredete* a rövidített változata. A *Tiltott régészet* több dokumentációt tartalmaz, amit Dr. Császár is olyan fontosnak tart, és remélem, hogy a rövidített kiadás mellett ezt a könyvet is átnézi majd.

Mivel *Az emberi faj rejtélyes eredete*ben teljes áttekintést kívántam adni az emberiség eredetére és ősiségére vonatkozó összes leletről, néhány nagyon extrém adatot is belefoglaltam, például azokat a feltételezhetően emberi lábnyomokat, melyeket kambriumi kőzetben találtak. Abban a fejezetben, amely ezeket a nagyon szélsőséges leleteket tartalmazza – s melyek közül néhány, ahogyan a kambriumi lábnyomok esete is, nem tudományos források-

ból származik –, megjegyeztem, hogy ezek igencsak megkérdőjelezzik a bolygónkon kialakult életről alkotott képünket. Dr. Császár, érthető módon, fenntartásainak adott hangot: hogyan léteztek emberek abban az időben, amikor, a jelenlegi nézetek szerint, nagyon kevés oxigén volt a légkörben, és algán, illetve egyéb primitív tengeri élőlényen kívül nem volt más ennivaló? Ami engem illet, számoltam ezekkel az ellenvetésekkel, de annak is a tudatában vagyok, hogy a földtörténettel kapcsolatos legalapvetőbb elképzeléseink időről időre gyökeres változásokon mentek keresztül. Ezek a jelentős gondolkodásbeli váltások ugyan ritkák, de megtörténnek, és néhány esetben úgy kezdődnek, hogy egy tudós figyelme egy apró bizonyíték felé fordul, amely ellentmond az éppen elfogadott elméleteknek.

Itt van erre két példa. E század elején Wegener észrevette, hogy bizonyos földrészek szélei egy kirakójáték darabjaihoz hasonlóan kiegészítik egymást, s megalkotta a kontinensek elsodródásáról szóló elméletét. Korának geológusai elutasították az ötletet, Wegener pedig egy grönlandi expedíció során meghalt. Azonban több évtizeddel a halála után, végül elfogadták az elméletét.

A huszadik század nagy részében a geológusok elvetették a katasztrófizmus elméletét, helyette a Föld felszínének változásait lassú, fokozatos változások eredményeként értelmezték. Később azonban Alvarez irídiumot fedezett fel a dinoszaurusz maradványokat tartalmazó krétakort és a dinoszauruszokat nem tartalmazó harmadkort egymástól elválasztó rétegekben. Irídiumot a krétakor és a harmadkor határán nemcsak egy helyen találtak, hanem a világon mindenütt. Mivel az irídium igen ritka ezen a bolygón, de gyakori az aszteroidákon és az üstökösökön, Alvarez és mások úgy vélték, hogy a dinoszauruszok kipusztulását egy földtörténeti katasztrófa – egy hatalmas aszteroida becsapódása – okozta. Amikor először nyilvánosságra hozták, elvetették az ötletet, ma viszont széleskörűen elfogadott. Ahogy a geológusoknak revideálniuk kellett a kontinensek eredetéről és a dinoszauruszok kipusztulásáról alkotott elméleteiket, ugyanígy egyszer talán az atmoszférára és a kambrium korszak biológiai körülményeire vonatkozó nézeteiket is felül kell majd vizsgálniuk. Kutatásaim során például én is találtam fejlett teresztrikus növényi létre utaló kambrium kori leleteket.

A paleozoikumból származó szélsőséges esetek *Az emberi faj rejtélyes eredetében* található adatoknak csak kis részét képezik. Bőséges adat áll rendelkezésre későbbi korokból, amelyek anatómiailag modern emberi lények létezését támasztják alá, és amelyekre az oxigén jelenlétével és a táplálékra alkalmas, egyéb létformákkal kapcsolatos ellenvetések már nem érvényesek. Ettől függetlenül ezek a leletek is gyökeresen ellentmondanak az emberiség eredetéről szóló standard beszámolóknak, amelyek szerint az anatómiailag modern emberek mintegy 100 000 évvel ezelőtt jelentek meg.

Dr. Császár felveti, hogy alaposabb vizsgálat után valószínűleg magyarázatot lehetne találni az effajta leletekre. Igen, lehetséges, hiszen minden régészeti lelet geológiai kontextusa megkérdőjelezhető. De nem kell elhamarkodott ítéletet alkotnunk azelőtt, hogy a szükséges vizsgálatokat elvégeznénk. Ezenkívül biztosítanunk kell azt is, hogy az összes lelet ugyanolyan alapos vizsgálaton menjen keresztül. Amennyiben nagyon szigorú teszteknek vetjük alá azokat a vitatott leleteket, amelyek ellentmondanak az emberiség eredetére vonatkozó elfogadott elképzeléseknek, és nem állnak ki a próbát, azt is meg kell néznünk, hogy a fennálló elméletet alátámasztó leletek vajon átmennének-e ugyanezekben a tesztekben. Más szóval nem szabad egy kettős mércének léteznie. *Az emberi faj rejtélyes eredetében* rámutattam, hogy sajnos sok esetben egyfajta kettős mércét alkalmaznak a leletek elbírálásánál.

Dr. Császár úgy látja, hogy *Az emberi faj rejtélyes eredete* nem kérdőjelezi meg az evolúciót a maga egészében. Bizonyos értelemben igaza van. *Az emberiség rejtélyes eredetében*

csak egy fajról, az emberi fajról beszéltem. Az emberiség eredetére vonatkozó összes leletet megvizsgáltam, és levontam belőlük azokat a következtetéseket, amelyek ezekből a leletekből levonhatóak voltak. Arra a következtetésre jutottam, hogy a leletek alátámasztják azt az elméletet, mely szerint anatómiailag modern emberi lények mérhetetlenül hosszú idő óta élnek együtt primitívebb hominidákkal. Ugyanakkor, ezek az emberi jelenlétről tanúskodó leletek olyan távolra nyúlnak vissza a múltba, több tíz-, sőt több százmillió évvel ezelőtre, hogy nemcsak az emberi evolúcióról alkotott standard nézetet kérdőjelezi meg, hanem az emlősök és általában az élet egészének kialakulásáról fennálló elméletet is. Ennek ellenére Az *emberi faj rejtélyes eredetében* nem foglalkoztam ezzel részletesen, hiszen célom elsősorban az volt, hogy egyszerűen felhívjam az olvasók figyelmét az emberiség eredetével kapcsolatos leletek összességére, hogy ki-ki levonhassa belőlük a maga következtetéseit.

A könyvben szereplő, az emberiség igen ősi eredetére utaló leleteket megkérdőjelezve, Dr. Császár felveti, hogy ha más fajok bizonyíthatóan változtak az évek tízmilliói során, az emberi faj miért ne változott volna szintén ugyanilyen hosszú idő alatt? Ez az ellenvetés nem igazán meggyőző. Még az evolúció jelenlegi elmélete szerint is sok olyan faj létezik, amely több tízmillió év óta változatlan. Például a tudósok régen azt hitték, hogy egy egyszerű halfaj, a *cōeolacanth*, amit több mint 70 millió éves kőületekből ismertek, már rég kipusztult. Kiderült azonban, hogy Madagaszkár mellett a halászok még manapság is fognak ilyen halat. Ugyanígy a mai alligátorok sem igazán különböznek a több tízmillió évvel ezelőtiek-től. Ugyanez elmondható számos növényi, rovar-, illetve állatfajról is.

Különösen fontosnak tartom Dr. Császár következő állítását: „Egyre több ugyan a különböző fizikai paraméterek mérésén alapuló módszer (radioaktív elemek bomlása során előálló elemek, stabil izotópok, paleomágneses jellegek stb. mérése), de a rétegtan, és így a földtörténet számára is bázisul, a világ minden részén, ma is az élet fejlődésében tapasztalható változás szolgál.”

Ez természetesen körkörös érvelés. A geológusok a földtörténetet leletekre alapozzák, amelyeket az evolúcióelmélet alapján magyaráznak, az evolucionisták pedig a földtörténetre alapozzák a fejlődéstörténetet. Az érvelés teljesen körkörös. Az effajta érvelés nem nyújthat hiteles képet sem a földtörténetről, sem a fejlődéstörténetről. Pusztán a vita kedvéért azonban fogadjuk el a *marker* leleteken alapuló, bevett földtörténeti sztratigráfiát, és értsünk egyet Dr. Császárral abban, hogy a biológiailag meghatározott sztratigráfia helytállóbb, mint a kémiai, mágneses és radiometriai módszerekkel meghatározott sztratigráfia. Dr. Császár talán meg fog lepődni azon, hogy vannak olyan esetek, amikor hivatásos geológusok anatómiailag modern emberi maradványokat találtak olyan rétegekben, amelyeket az általa legbiztosabbnak ítélt módszerrel – a biosztratigráfia segítségével – pliocénnek határoztak meg. A múlt században például egy olasz geológus, Dr. Giuseppe Ragazzoni Észak-Itáliában, Castenedolonál anatómiailag modern emberi csontvázmaradványokat talált olyan formációkban, amelyeket a biosztratigráfia segítségével pliocén korúnak (kb. 4-5 millió évesnek) határoztak meg. Gondosan megvizsgálta a rétegeket, ahol a csontokat találták, és megállapította, hogy érintetlenek. Más szóval az emberi csontok nem utólag kerültek a pliocén formációkba. Ez ismét csak jó bizonyítéknak mutatkozik a pliocén kori emberi jelenlétre.

Dr. Császár megjegyzi: „Nem állítom, hogy nem szokatlan, de nem lévén antropológus vagy főemlős kutató, számomra nem jelent sokkhatást az *Australopithecus* majomszerű lábnyoma mellett talált, a mai emberéhez hasonló lábnyom. Feltételezve tehát, hogy ez valós adat, mindennek ellenére nem kérdőjelezi meg számomra az evolúciós elmélet hitelességét ez a fenti megfigyelés. Ma is együtt élünk különböző fejlettségi szintű majmokkal.” Csak

üdvözölni tudom Dr. Császár nyitottságát, de biztosíthatom, hogy az antropológusok nem nagyon örülnének annak, hogy számára nem jelentett sokkhatást, hogy anatómiailag modern emberek együtt éltek az *Australopithecusszal*. Természetesen abban igaza van, hogy ez a lelet még önmagában nem kérdőjelezi meg az evolúciós elméletet általában, az emberiség eredetéről alkotott jelenlegi evolúciós elméleteket viszont igencsak megkérdőjelezi, ami nagy jelentőséggel bír. Teljesen egyetértek Dr. Császárral abban, hogy a lelet tanúsága szerint az emberek együtt éltek majomszerűbb lényekkel 3,7 millió évvel ezelőtt, ugyanúgy, ahogy manapság mi is együtt élünk emberszabású majmokkal. De az együttélés, ahogy azt már említettem, ennél sokkal régebbre nyúlik vissza.

Végül csak egyet tudok érteni Szabó József professzorral, aki szerint az elméletek változhatnak, de a jól megfigyelt tények tartós beccsel bírnak. Pontosan ilyen tényeket gyűjtöttem össze és mutattam be *Az emberi faj rejtélyes eredete* című könyvemben, mindazok számára, akiket érdekel fajunk eredete és ősi mivolta.

Őszinte tisztelettel: *Michael A. Cremo*
Bhaktivedanta Institute
Los Angeles, 1998. április 11.